

LUKANDER RUOHOLA HTO

ASIANAJOTOIMISTO • ADVOKATBYRÅ • ATTORNEYS AT LAW

KUINKA OTAN HUOMIOON
VASTUUT, RISKIT JA
VAKUUTUKSET IRTAIMEN
KAUPPAAN PERUSTUVISSA
KULJETUKSISSA?

Henrietta Sandvik
oik. maist.

Webinaari 11.5.2021

Yleiset lähtökohdat

- Kuljetussopimukset ovat tavanomaisesti osa kauppaa, jossa irtaimen kauppaa koskeva sopimus ohjaa muita sopimuksia.
 - **Irtaimen kauppasopimus:** myyjän ja ostajan välinen suhde
 - **Kuljetussopimus:** ostajan/myyjän ja sopimuksen solmineen rahdinkuljettajan välinen suhde
 - **Vakuutusopimus:** a) ostajan ja myyjän välinen suhde ja b) kuljettajan ja vastuuvakuuttajan välinen suhde
 - **Rahoitusopimus:** ostajan/myyjän ja rahoittajan välinen suhde

Mielenkiinnon kohteena on etenkin näiden sopimusten vuorovaikutustilanteet

- Toimituslausekkeet ovat mahdollistaneet sen, että (kansainvälinen) kauppatransaktio on toteutettavissa asiakirjateitse.
- Kauppahinnan maksaminen on usein kytketty kuljetussopimukseen, esim. maksu kuljetusasiakirjaa vastaan → kaksi eri sopimusta, jotka keskustelevat keskenään.

Irtaimen kauppasopimus

- Mitä ostetaan ja millä ehdoin, kumpi osapuoli vastaa kuljetuksesta (toimituslauseke)
- Osapuolilla on **sopimusvapaus**. Ellei muuta ole sovittu:
 - Kansallinen kauppalaki (ellei kuluttajansuojalaista muuta johdu)
 - Kansainvälinen kauppalaki (CISG)

Kuljetussopimus

- Ostaja/myyjä solmii kuljetussopimuksen sen mukaisesti mitä kauppasopimuksessa on sovittu
- **Pakottavan lainsäädännön** alainen
 - Merilaki/Haag-Visbyn yleissopimus
 - Montrealin yleissopimus
 - Rautatiekuljetuslaki/COTIF-CIM
 - Tiekuljetussopimuslaki/CMR

Lisäksi otettava huomioon vakuuttamiseen ja kauppahinnan maksamiseen (pankkioikeus) liittyviä näkökohtia. **Kaupallisesta näkökulmasta katsottuna yhtenäinen transaktio, juridisesta näkökulmasta katsottuna mosaiikkikuvio.**

- Oikeudenalan ydin: kuljetussopimus.
- Kuljetussopimuksia koskien **1. tavaraa** ja **2. matkustajia**.
- Tavarankuljetussopimukset: **1. kappaletavara** (mielenkiinnon kohteena itse tavara) ja **2. rahtaus** (mielenkiinnon kohteena itse kuljetusväline).
- Kuljetussopimus on sekamuotoinen: palvelu + varastointi + dokumentointi.
- Erikoissanastoa (konossementti, kabotaasi, poikkeaminen reitiltä jne.).
- Kansainvälinen luonne.
- Kaikkia kuljetusmuotoja varten on oma lainsäädäntönsä.
- Yhteinen piirre kaikelle sääntelylle: **rahdinkuljettajan rajoitettu vastuu.**

→ *Pirstoutunut ja erityinen oikeudenala!*

Kuljetusoikeudesta
oikeudenalana
-
Huomioi nämä
erityispiirteet

Kuljetusasiakirjat ja niiden suhde kauppasopimukseen

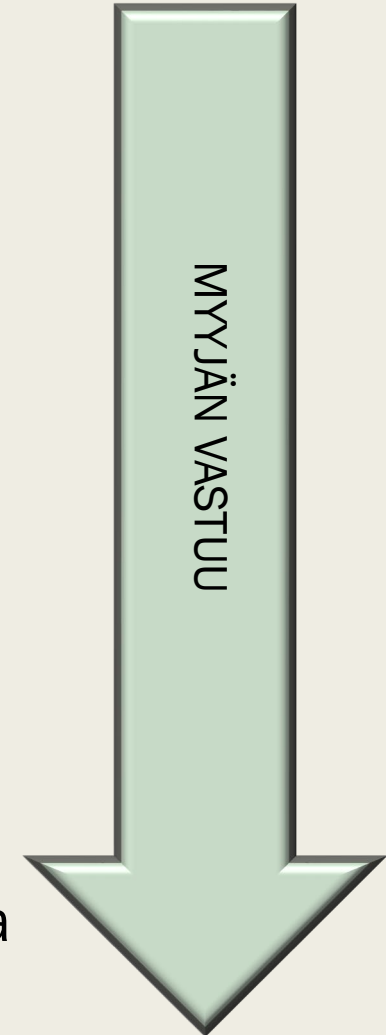
- Kuljetusasiakirjojen keskeiset ominaisuudet:
 - **todistus** siitä, että on solmittu kuljetusta koskeva sopimus → konossementti + rahtikirja
 - **lupaus** siitä, että tavara kuljetetaan sovittuun määränpähän → konossementti + rahtikirja
 - **vaihdantapaperi** (document of title) → konossementti. Rahtikirjassa aina ennalta nimetty taho.
- Kuljetusasiakirjojen ominaisuudet kauppaa silmällä pitäen:
 - **kuljetuskaupan mahdollistaminen**; maksu kuljetusasiakirjaa vastaan = suoritusten samanaikaisuus → paikkaa aukon myyjän ja ostajan välillä.
 - **rahoitusjärjestelyjen mahdollistaminen**
 - **oikeus päättää tavarasta** kuljetuksen aikana (Huom! Ei automaattisesti sama kuin omistusoikeus. Suositeltavaa, että kauppasopimuksessa aina R.o.T –lauseke).
- Kuljetusoikeudelliset säännöt ovat muotoiltu siten, että ne mahdollistavat omistusoikeuden vaihdon.

Dokumentaatioon liittyvistä riskeistä

- Kuljetusasiakirjan kuvaus tavarasta: ostaja pystyy muodostamaan käsityksen kuljetettavaksi toimitetun tavarän ja kauppasopimuksen yhdenmukaisuudesta.
- Lähettäjä (*consignor*) on vastuussa kuljetusasiakirjaan merkittyjen tietojen paikkansa pitävyydestä.
 - Kuljettaja on lähtökohtaisesti vastuussa suhteessa vastaanottajaan, mutta tällä on takautumisvaadeoikeus. Kyse on lähettäjän (myyjän) ankarasta vastuusta.
- **Remburssiostot** perustuvat asiakirjoihin, ei itse kauppatavaraan. Tässä yhteydessä kuljetusasiakirjan sisältö voi olla ratkaiseva.
 - Esimerkki tanskalaisesta oikeuskäytännöstä: ostaja ohjeisti pankkia ja viittasi konossementtiin koskien grönlantilaista hain lihaa (*håkjerringskjott*), pankki hyväksyi konossementin koskien grönlantilaista haikalaa (*håkjerringfisk*). Ankara sanamuodon tulkinta!

INCOTERMS 2020

- EXW (Ex Works) = Noudettuna
- FCA (Free Carrier) = Vapaasti rahdinkuljettajalla
- FAS (Free Alongside Ship) = Vapaasti aluksen sivulla
- FOB (Free on Board) = Vapaasti aluksessa
- CFR (Cost and Freight) = Kuljetus ja rahti maksettuna
- CIF (Cost, Insurance and Freight) = Kuljetus, vakuutus ja rahti maksettuina
- CPT (Carriage Paid To) = Kuljetus maksettuina
- CIP (Carriage and Insurance Paid to) = Kuljetus ja vakuutus maksettuina
- DAP (Delivered At Place) = Toimitettuna määräpaikalle
- DPU (Delivered at Place Unloaded) = Toimitettuna ajoneuvosta purettuna
- DDP (Delivered Duty Paid) = Toimitettuna tullattuna

INCOTERMS 2020: keskeiset muutokset

Hyvin vähän aineellisia muutoksia,
suurin ero aiempaan näkyy
INCOTERMS-kirjassa ja selittävässä
aineistossa.

FCA

- Ostaja voi ohjeistaa kuljettajaa antamaan lastauskonossementin, hyötyä remburssiostoissa.

CIF/CIP ja vakuutukset

- CIF usein hyödykekaupassa käytetty lauseke, ICC (C) perusvakuutus.
- CIP vaatii nyt parempaa vakuutusturvaa, ICC (A) tai vastaava.

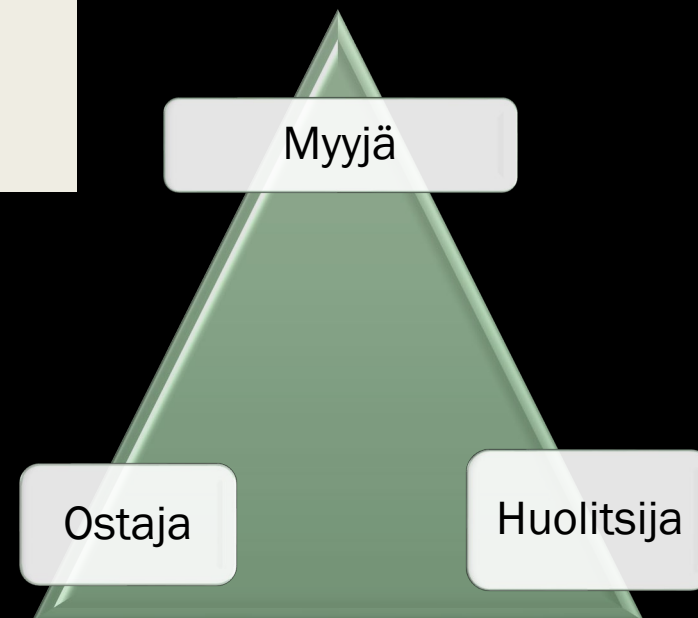
DPU

- Entinen DAT (Delivered at Terminal) → uusi, täsmällisempi sanamuoto.

- *Toimituslausekkeiden modifioimiseen saattaa liittyä huomattavia riskejä! Esimerkkinä KHO 2016:152 ja DDP, VAT excluded.*
 - Ostaja ja myyjä irtaimen kauppasopimus, DDP VAT Excluded
 - Myyjä oli solminut sopimuksen huolitsijan kanssa kuljetuksen hoitamiseksi. Huolitsija oli ilmoittanut virheellisesti tullausilmoitukseen tavarantoimittajaksi (= tullivelalliseksi) ostajan.
 - Tullia ei peritty, ostaja maksoi ALV:n sovitusti.
 - Neljä vuotta myöhemmin tulli totesi, että polkumyöntitullia olisi tullut maksaa ja ostaja oli maksuvelvollinen. Ostaja valitti ja sanoi, että kauppasopimuksessa on ehto DDP VAT excluded.
 - KHO: INCOTERMS –lausekkeet koskevat vain ostajan ja myyjän välistä suhdetta. Ostaja oli ilmoitettu tavarantoimittajaksi ja nähnyt asiakirjan, jonka perusteella ALV oli maksettu.
 - **Tarinan opetus: kaikkien tahojen tulee olla selvillä kauppasopimuksen tarkasta sisällöstä!**

INCOTERMS – toimituslausekkeiden modifiointi

Kuljetusvakuutus (*Cargo insurance*)

- Rahdinkuljettajan ottamat kuljetusvakuutukset eivät aina kata tavaran omistajalle sattuneita vahinkoja → huomattavien kustannusten riski!
- Vientikuljetuksissa käytetään laajalti Institute Cargo Clauses –ehtoja (ICC), jotka vastaavat monilta osin tavarankuljetusvakuutuksen vakuutusehtoja.
- Kaksi tavarankuljetusvakuutuslajia:
 1. Täysturva (*all risk*): äkillinen ja ennalta arvaamaton ulkoinen tapahtuma
 2. Perusturva: vakuutusehdoissa mainitut riskit (esim. palo, onnettomuus, yhteishaveri)(+1) Laajennettu perusturva
- Tavaravahinkovakuutus kattaa kolme vahinkolajia:
 1. Täystuho
 2. Vähentyminen
 3. Vahinko(+1) Kustannukset vahingon välttämiseksi/minimoimiseksi, esim. yhteinen haveri

Kuljetusoikeudellinen lainsäädäntö ja rahdinkuljettajan vastuu

Kuljetusmuotokohtainen sääntely

Haag-Visby	CMR	COTIF-CIM	Montreal
Tackle-to-tackle	Kuljetettavaksi ottamisen ja luovuttamisen välinen aika	Kuljetettavaksi ottamisen ja luovuttamisen välinen aika	Airport-to-airport
Tuottamusvastuu (käännetyllä todistustaakalla)	Ankara vastuu force majeure -poikkeuksin	Ankara vastuu force majeure -poikkeuksin	Ankara vastuu
667 SDR/kolli tai 2 SDR / kg	8,33 SDR/ kg	17 SDR/kg	22 SDR/kg

Nyrkkisääntö kuljetusoikeudessa: lainsäädäntö asettaa kuljettajalle pakottavan minimivastuun, joka samalla on tämän maksimivastuu!

Kuljetusvakuutukset ja oman vakuutusturvan riittävyys

- Tavanomaisesti vaaranvastuu ja tavarán vakuuttaminen kulkevat käsi kädessä.
- Ei epätavallista, että myyjä huolehtii vakuuttamisesta CIF/CIP –lausekkeiden perusteella, vaikka ostajalla on vaaranvastuu tavarasta kuljetuksen aikana.
- INCOTERMS 2020 –ehdot ovat muuttaneet vakuutusvelvollisuuden laajuutta!
 - **Merikuljetukset:** *minimivakuutus*, joka kattaa ainoastaan tietyt riskit Institute Cargo Clauses (C) tai vastaavien ehtojen nojalla.
 - **Muut kuljetusmuodot:** täysvakuutus ICC (A) oletusratkaisuna.
- Ostajan on suositeltavaa sopia laajemmasta vakuutusturvasta eikä ainoastaan sokeasti luottaa toimituslausekkeisiin!
 - Vakuutusturvan laajuus + vakuutusaukot

INCOTERMS 2020 ja poikkeukset vakuutussuojasta

Eräitä esimerkkejä siitä, miksi standardimuotoinen vakuutus ei sovi kenellekään → turvaa intressisi räätälöimällä vakuutussopimus kutakin kauppaa- ja kuljetussuhdetta silmällä pitäen

Ex Works

Vakuutusaukon vaara! Myyjän oma vakuutus ei kata myytävää tavaraa enää silloin, kun se on eroteltuna muusta omaisuudessa esim. varastossa odottamassa noutoa.

Cost, Insurance and Freight

Jatkokuljetus pääkuljetuksen jälkeen: kuljetus CIF-kuljetusosuuden jälkeen ei kuulu vakuutusturvan piiriin.

Palautuslähetykset

Esimerkiksi virheellisesti toimitetut tai virheen rasittamat tavarat saavat vakuuttamattoman paluumatkan.

Käytetyt/vahingoittuneet tavarat

Takuukorjatut tai muutoin kunnostetut tavarat eivät kuulu vakuutusturvan piiriin.

Yhteenveto

- Irtaimen kauppaan perustuvat kuljetukset edellyttävät laajaa perehtyneisyyttä, jotta oma asema sekä mahdolliset vastuuseen liittyvät riskit ovat luotettavasti kartoitettavissa.
- Kiinnitä huomiota kuljetusasiakirjan sanamuotoon (myyjän vastuu ja ostajan kauppahinnan maksaminen).
- Rahdinkuljettajan vastuu on rajoitettua, joten ostajan ja/tai myyjän tulee aina solmia vakuutus sopimus.
- INCOTERMS 2020 (kuten myös aiemmat versiot) kertoo vakuutusvelvollisuuden jakautumisesta, mutta lausekkeen osoittamalla tavalla solmittu vakuutus ei usein ole riittävä.
- Suositeltavaa, että kauppasopimuksessa viitataan aina sopivaan INCOTERMS-lausekkeeseen, mutta modifiointiin liittyvät vaarat tulee tiedostaa; onko muutos tarpeellinen, mitä siitä seuraa ja ovatko kaikki tahot tietoisia tästä?

Puh. 010 320 8400

etunimi.sukunimi@lrhto.fi

www.lrhto.fi

Turku

Yliopistonkatu 15 B, 20100 Turku

Helsinki

Eteläesplanadi 22 A, 00130 Helsinki

Salo

Turuntie 1, 24100 Salo

Kuopio

Käsityökatu 18, 70100 Kuopio